

Modtaget den : 29/02/2024

Sag C-37/24**Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement****Dato for indlevering:**

19. januar 2024

Forelæggende ret:

Curtea de Apel București (Rumænien)

Afgørelse af:

23. maj 2023

Sagsøger i første instans, nu appellant:

Uniunea Producătorilor de Fonograme din România (UPFR)

Sagsøgt i første instans, nu indstævnt:

DADA Music SRL

Anden part i sagen i første instans, nu indstævnt:

Asociația Radiourilor Locale și Regionale (ARLR)

Hovedsagens genstand

Appeller iværksat ved den forelæggende ret, Curtea de Apel București (appeldomstolen i Bukarest), til prøvelse af den dom, hvorved Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest) kun delvist tog et søgsmål til følge, hvorunder Uniunea Producătorilor de Fonograme din România (Den rumænske sammenslutning af fonogramfremstillere, herefter »UPFR«) havde nedlagt påstand om, at SC DADA Music SRL (herefter »DADA Music SRL«) skulle tilpligtes at betale tilbageholdte vederlag.

Genstand og retsgrundlag for anmodningen om præjudiciel afgørelse

I henhold til artikel 267 TEUF anmodes om en fortolkning af artikel 8, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/115/EF af 12. december 2006 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede

rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret (herefter »direktiv 2006/115«) og artikel 16, stk. 2, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked (herefter »direktiv 2014/26«), sammenholdt med artikel 17 og 52 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Præjudicielle spørgsmål

Skal artikel 8, stk. 2, i direktiv 2006/115/EF og artikel 16, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2014/26/EU, sammenholdt med artikel 17 og 52 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, fortolkes således, at de

1) er til hinder for en national lovgivning, der ikke sikrer et (fast) rimeligt minimumsvederlag til rettighedshavere (fonogramfremstillere), der repræsenteres af kollektive forvaltningsorganisationer, uafhængigt af radio- og tv-selskabernes indtægter og udgifter?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende, [er disse artikler da] til hinder for en national lovgivning, der med umiddelbar virkning ophæver de (faste) minimumsvederlag fastsat ved en metode, som er blevet forhandlet af en kollektiv forvaltningsorganisation med brugerne, uden at ændre kriterierne for beregningen af vederlaget og uden at fastsætte en maksimal frist for forhandlingerne angående nye aftaler (metoder) for beregningen af rimelige vederlag?

3) Såfremt de første to spørgsmål besvares benægtende, har de nationale retter da beføjelsen, eller i givet fald pligten, til at undersøge, om procentvise vederlag, som beregnes på grundlag af de reelle indtægter, som angives af radio- og tv-selskaberne, er rimelige og forholdsmæssige for rettighedshaverne på den ene side og for brugerne på den anden side, eller om disse vederlag er åbenbart uforholdsmæssigt lave eller, alt efter omstændighederne, åbenbart uforholdsmæssigt høje, og hvilke kriterier kan da anvendes i forbindelse med en sådan vurdering?

4) Hvis det tredje spørgsmål besvares bekræftende, har de nationale retter, som konstaterer, at vederlaget i henhold til den ved den nye nationale lovgivning ændrede metode er uforholdsmæssigt lavt, da beføjelse og/eller pligt til at anvende alternative kriterier i stedet for kriteriet om de angivne indtægter – såsom eksempelvis beregning af vederlaget på grundlag af radio- og tv-stationernes udgifter til radio- og tv-udsendelse, på grundlag af vederlaget betalt af lignende radio- og tv-stationer eller efter andre lignende kriterier – for at sikre, at rettighedshaverne oppebærer et rimeligt vederlag, der ikke indebærer en skade for rettighedshavernes legitime interesser, dvs. at dette vederlag ikke er uforholdsmæssigt lavt, men samtidigt heller ikke uforholdsmæssigt byrdefuldt for radio- og tv-selskaberne?

Anførte EU-retlige forskrifter og anført praksis fra Domstolen

Artikel 8, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/115/EF af 12. december 2006 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret

Artikel 16, stk. 1, andet afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked

Artikel 17 og 52 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder

Dom af 19. november 1991, Francovich og Bonifaci mod Italien, C-6/90 og C-9/90, EU:C:1991:428, af 5. oktober 2004, Pfeiffer m.fl., C-397/01–C-403/01, EU:C:2004:584, og af 18. januar 2022, Thelen Technopark Berlin, C-261/20, EU:C:2022:33

Anførte nationale forskrifter

Artikel 112, 145, 164 og 166 i *Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 14 iunie 2018* (lov nr. 8/1996 om ophavsret og beslægtede rettigheder, som bekendtgjort på ny i Monitorul Oficial al României, del I, nr. 489 af 14.6.2018, herefter »lov nr. 8/1996«)

Artikel 112 bestemmer dels i stk. 1, at udøvende kunstnere og fonogramfremstillere har ret til et rimeligt vederlag for direkte eller indirekte brug af fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed, eller en reproduktion af disse ved radioudsendelse eller ved enhver anden form for ved overføring til almenheden, dels i stk. 2, at beløbet af dette vederlag beregnes i henhold til metoder, som er i overensstemmelse med procedurerne i artikel 163-165.

Artikel 145, stk. 1, litra c) og d), indfører en obligatorisk kollektiv forvaltning med hensyn til udøvelsen af retten til radio- og tv-udsendelse af musikværker og retten til et enkelt rimeligt vederlag.

Artikel 164 i lov nr. 8/1996 fastsætter i stk. 1 de hovedsagelige kriterier, som skal tages i betragtning i forbindelse med forhandlingerne angående metoden, og bestemmer i stk. 2 og 3 følgende:

»2. De kollektive forvaltningsorganisationer kan, inden for rammerne af forhandlingerne, af den samme kategori af brugere kræve faste vederlag eller procentvise vederlag, idet de sidstnævnte beregnes enten på grundlag af de indtægter, som den enkelte bruger opnår ved den aktivitet, hvortil repertoiret anvendes, eller, såfremt der ikke er indtægter, af de udgifter, der er forbundet med anvendelsen. For radioudsendelse kan de kollektive forvaltningsorganisationer

kun kræve procentvise vederlag fastsat på et differentieret grundlag, der er direkte proportionalt med andelen af den enkelte brugers – radio- og tv-selskabs – anvendelse af det repertoire, der forvaltes kollektivt i forbindelse med denne aktivitet.

3. Vederlagene i stk. 2 skal stå i et rimeligt forhold til den økonomiske værdi og omfanget af de omhandlede rettigheders anvendelse under hensyntagen til arten og omfanget af anvendelsen af værkerne og andre beskyttede frembringelser og den økonomiske værdi af den tjenesteydelse, som den kollektive organisation leverer. De kollektive forvaltningsorganisationer og brugerne skal begrunde metoden for beregningen af disse vederlag.«

Artikel 166 i lov nr. 8/1996 foreskriver følgende:

»1. De kollektive forvaltningsorganisationer, brugerne eller de i artikel 163, stk. 3, litra b) og c), nævnte brugerorganisationer kan kun fremsætte en ny anmodning om indledning af forhandlingsprocedurerne vedrørende tariffer og metoder, når der er gået tre år efter offentliggørelsen af deres endelige affattelse i Monitorul Oficial al României, del I.

2. I tilfældet af forhandlingerne i artikel 114, stk. (4), kan enhver af de [berørte] parter kun fremsætte en ny anmodning om indledning af forhandlingsprocedurerne vedrørende metoder, når der er gået tre år efter offentliggørelsen af deres endelige affattelse i Monitorul Oficial al României, del I.

3. De tidligere metoder gælder fortsat indtil offentliggørelsen af de nye metoder.«

Metodologia privind remunerația datorată artiștilor interpreți sau executanți și producătorilor de fonograme pentru radiodifuzarea fonogramelor publicate în scop comercial ori a reproducerilor acestora de către organismele de radiodifuziune (metode vedrørende det vederlag, som radio- og tv-selskaberne skal betale til udøvende kunstnere og fonogramfremstillere for radio- og tv-udsendelse af fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed, eller en reproduktion af disse), i dens endelige affattelse ved Decizia civilă nr. 153A/12 mai 2011 a Curții de Apel București, Secția a IX-a civilă și pentru cauze de proprietate intelectuală (dom nr. 153A af 12.5.2011 fra Appeldomstolen i Bukarest, Niende Afdeling for civile sager og for intellektuelle ejendomsrettigheder), på grundlag af afgørelse nr. 216/2011 truffet af Oficiul Român pentru Drepturile de Autor (Det rumænske ophavsretskontor, herefter »ORDA«) (herefter »metoden vedrørende vederlag«), som fastsætter følgende:

»4. Radio- og tv-selskaberne, som i denne metode benævnes brugere, har pligt til kvartalsvist for hver radiostation, som de ejer, at betale til de kollektive forvaltningsorganisationer, som er udpeget af ORDA til at opkræve kompensation til udøvende kunstnere og fonogramfremstillere, et vederlag for beslægtede økonomiske rettigheder for anvendelse af fonogrammer, der er udgivet i

kommercielt øjemed, eller en reproduktion af disse, som beregnes ved at anvende procentsatserne i den følgende tabel på det i metodens punkt 5 fastsatte beregningsgrundlag.

Omfanget af anvendelsen af fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed, i programmerne	Udøvende kunstnere og fonogramfremstillere
Under eller lig med 35%	1,8%
Over 35%, til og med 65%	2,4%
Over 65%	3%

Radio- og tv-selskaberne har pligt til kvartalsvist at betale til de kollektive forvaltningsorganisationer, som er udpeget af ORDA til at opkræve kompensation til udøvende kunstnere og fonogramfremstillere, et vederlag for beslægtede økonomiske rettigheder for anvendelse af fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed, eller en reproduktion af disse, som beregnes ved at anvende en procentsats på 3% på de samlede månedlige bruttoindtægter fra radioudsendelse, såfremt fonogrammerne anvendes i 100% af programmernes samlede udsendelsestid. Hvis omfanget af anvendelsen er lavere, nedsættes procentsatsen på 3% direkte proportionalt med andelen af anvendelsen af fonogrammerne i forhold til programmernes samlede udsendelsestid. [...]

5. Beregningsgrundlaget for de i stk. 3 nævnte procentsatser består af de samlede månedlige bruttoindtægter, eksklusiv merværdiafgift, som brugerne opnår ved radioudsendelse, inklusive – idet fortegnelsen ikke er udtømmende – indtægter fra reklame, udlån, abonnementer, annoncer og informationer, telefonopkald og sms'er med overtaksering, sponsoreringer, radio- og tv-konkurrencer og -spil, udlejning af senderum, anden finansiel støtte, modtagelsestilladelser, indtægter fra radio- og tv-udsendinger på bestilling, indtægter fra sammenslutninger eller andre aktiviteter knyttet til radioudsendelse. Beregningsgrundlaget inkluderer også tredjepartsselskabers indtægter, navnlig produktions- og reklameplaceringsselskabers indtægter, for så vidt som disse indtægter opnås for brugerens radioudsendelse svarende til det eller de radioudsendte fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed, og i det omfang der er tale om uretmæssig berigelse, som er i strid med specifik handelspraksis i god tro i den konkrete sektor. Såfremt der ikke er indtægter, består beregningsgrundlaget af de samlede udgifter, som brugeren har afholdt for radioudsendelse (eksempelvis personaleomkostninger, udgifter til erhvervelse af tjenesteydelser fra tredjemand eller andre former for indkøb osv.) i det kvartal, for hvilket vederlaget skal betales.

6. Beløbene efter anvendelse af procentsatserne på beregningsgrundlaget må ikke være lavere end et beløb – omregnet til rumænske lei (RON) efter den af BNR (Den Rumænske Nationalbank) anvendte kurs på forfaldsdatoen – på 500 EUR/kvartal som det minimumsvederlag, som brugerne skal betale for hver lokal radiostation, som de ejer, og 1 000 EUR/kvartal som det minimumsvederlag, som brugerne skal betale for hver landsdækkende radiostation, som de ejer.«

Artikel II i *Legea nr. 74/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 268 din 27 martie 2018* (lov nr. 74/2018 om ændring og supplerig af lov nr. 8/1996 om ophavsret og beslægtede rettigheder, offentliggjort i Monitorul Oficial al României, del I, nr. 268 af 27.3.2018, herefter »lov nr. 74/2018«)

»Artikel II

2. Metoderne i artikel 131 i lov nr. 8/1996 om ophavsret og beslægtede rettigheder, med ændringer og tilføjelser, gælder fortsat indtil udløbet af den periode, for hvilken de er blevet vedtaget.

3. Bestemmelserne i de metoder, som er udarbejdet i overensstemmelse med artikel 131 og 131¹ i [lov nr. 8/1996], der indeholder bestemmelser om beløb/faste eller minimumsvederlag, som finder anvendelse i tilfælde af radioudsendelse, og som er i strid med bestemmelserne i artikel 131¹, stk. (2), som ændret ved denne lov, finder ikke længere anvendelse, når der er gået 90 dage efter offentliggørelsen af denne lov i Monitorul Oficial al României, del I.«

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne i hovedsagen

- 1 Den 20. oktober 2011 traf UPFR, i sin egenskab af organisation til kollektiv forvaltning af fonogramfremstilleres beslægtede rettigheder, på den ene side og DADA Music SRL, som driver en lokal radiostation, på den anden side aftale om en ikke-eksklusiv licens for radioudsendelse af fonogrammer, der er udgivet i kommercielt øjemed. I henhold til denne licens fik DADA Music SRL retten til radioudsendelse (overføring til almenheden) af fonogrammer via sin radiostation, og selskabet påtog sig den respektive pligt til at betale et rimeligt vederlag. [I licensen] blev det fastsat, at DADA Music SRL under hensyntagen til omfanget af anvendelsen af fonogrammerne i radioprogrammerne skulle betale et procentvist vederlag, der blev beregnet på grundlag af de herved opnåede samlede indtægter og, såfremt der ikke var indtægter, på grundlag af de samlede udgifter til radioudsendelse. Det blev endvidere aftalt, at de således beregnede procentvise beløb ikke måtte være lavere end et beløb – omregnet til RON efter den af BNR anvendte kurs på forfaldsdatoen – på 250 EUR/kvartal som det minimumsvederlag, som brugerne skulle betale for hver lokal radiostation, som de ejer, og 500 EUR/kvartal som det minimumsvederlag, som brugerne skulle betale for hver national radiostation, som de ejer.

- 2 Efter ikrafttrædelsen af lov nr. 74/2018 nægtede DADA Music SRL at fortsætte med at betale det faste minimumsvederlag, fordi selskabet var af den opfattelse, at denne lov var umiddelbart anvendelig, og at selskabet følgelig kun skulle betale vederlag, der udelukkende var beregnet på grundlag af de reelle indtægter. For perioden fra den 1. juli 2018 til den 30. juni 2019 betalte Dada Music SRL et vederlag på ca. 1 000 RON, beregnet procentvist. På sin side udstedte UPFR faktura og rejste efterfølgende et retsligt krav om betaling af det minimumsvederlag, som skulle betales i overensstemmelse med metoden vedrørende vederlag.
- 3 Den 24. juni 2019 anlagde UPFR sag ved Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest) med påstand om, at DADA Music SRL skulle tilpligtes at betale minimumsvederlaget beregnet i overensstemmelse med metoden vedrørende vederlag. I det væsentlige hævdede UPFR, at dette minimumsvederlag var anvendeligt indtil vedtagelsen af en ny metode. DADA Music SRL nedlagde påstand om frifindelse.
- 4 Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest) gav Asociația Radiourilor Locale și Regionale (ARLR) (Sammenslutningen af lokale og regionale radiostationer) tilladelse til at intervenere i sagen, og denne sammenslutning påpegede, at de i den tidligere gældende lov fastsatte minimumsvederlag var byrdefulde for radio- og tv-stationerne, især for små radiostationer af lokal karakter. ARLR arbejdede helt fra starten for at fjerne de faste minimumsvederlag, fordi indførelsen af pligten til at betale disse vederlag var i strid med artikel 16, stk. 2, i direktiv 2014/26, hvorefter retten til vederlag skal stå i et rimeligt forhold til den økonomiske værdi af de respektive rettigheders anvendelse.
- 5 Den regnskabssagkyndige udtalelse, som blev indhentet under sagen ved Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest), konstaterede vederlagsdifferencer svarende til et beløb på 16,13 RON (inklusive moms) og morarenter på 70,68 RON med hensyn til tilfældet af, at minimumsvederlaget ikke skal finde anvendelse, eller med et beløb på 14 707,51 RON (inklusive moms) og morarenter på 8 019,56 RON med hensyn til det alternative tilfælde af anvendelse af bestemmelserne angående det faste minimumsvederlag.
- 6 Ved dom af 28. januar 2022 fastslog Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest), at de procentvise vederlag fandt anvendelse, og at det faste minimumsvederlag ikke længere var gældende i den af sagen omfattede periode. Følgelig tog retten sagen delvist til følge og pålagde DADA Music SRL at betale til UPFR beløbene på 16,13 RON (inklusive moms) og 70,68 RON i morarenter. I korthed erklærede Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest), at artikel 164, stk. (2), i lov nr. 8/1996 om ophavsret og beslægtede rettigheder samt artikel II i lov nr. 74/2018 fandt anvendelse.
- 7 UPFR har iværksat appel ved den forelæggende ret til prøvelse af denne dom og gjort gældende, at bestemmelserne i artikel II i lov nr. 74/2018 udelukkende finder

anvendelse med hensyn til forhandlingerne angående en ny metode, og at bestemmelserne i metoden vedrørende vederlag i mellemtiden fortsat gælder.

- 8 Det er vigtigt at påpege, at DADA Music SRL den 7. januar 2020, som følge af ORDA's administrative foranstaltninger over for UPFR, indgik en ny licensaftale med UPFR (hvilken aftale dog ikke vedrører den af sagen omfattede periode), som ikke længere nævner de faste minimumsvederlag, men udelukkende de procentvise vederlag.
- 9 I konsekvens af radiostationernes (individuelt angivne) utilstrækkelige indtægter fremsatte UPFR i det væsentlige ofte krav om og opnåede fra radiostationerne betaling af minimumsvederlaget i overensstemmelse med metoden vedrørende vederlag. ORDA traf en afgørelse, som pålagde UPFR at ophøre med at kræve faste minimumsvederlag. UPFR anlagde forvaltningsretlig sag til prøvelse af denne afgørelse. Den 6. maj 2022 tog Înalta Curte de Casație și Justiție (kassationsdomstol) ikke denne forvaltningsretlige sag til følge og stadfæstede den fortolkning af bestemmelserne i artikel II i lov nr. 74/2018, som i det konkrete tilfælde er anlagt af DADA Music SRL og tiltrådt af Tribunalul București (retten i første instans i Bukarest) i den appellerede dom. Den forelæggende ret har anført, at denne afgørelse kan være relevant i hovedsagen, fordi den har retskraft over for UPFR, således at organisationen er forpligtet til, i sine forvaltningsretlige forhold med ORDA, at ophøre med at kræve faste minimumsvederlag.

De væsentligste argumenter, der anføres af hovedsagens parter

- 10 I korthed har UPFR gjort gældende, at en fortolkning, ifølge hvilken artikel II i lov nr. 74/2018 finder umiddelbar anvendelse på hovedsagen, ville være i strid med artikel 8, stk. 2, i direktiv 2006/115 og artikel 16, stk. 2, i direktiv 2014/26. UPFR er af den opfattelse, at direktiverne 2006/115/EF og 2014/26/EU samt artikel 15 i WIPO-traktaten om fremførelser og fonogrammer ikke udelukker, at der kan fastsættes faste minimumsvederlag, og at disse bestemmelser er til hinder for, at den nationale lovgiver gør indgreb i gennemførelsen af en gældende metode, som fastsætter et sådant minimumsvederlag.
- 11 DADA Music SRL finder, at de kollektive forvaltningsorganisationer i kraft af artikel II i lov nr. 74/2018 ikke længere kan kræve minimumsvederlaget, og at denne artikel er umiddelbart anvendelig, således at selskabet udelukkende skal betale procentvise vederlag.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 12 I flere tidligere tvister opstod der i national retspraksis afvigende fortolkninger af begrebet »lokal radiostation« (post radio local). I disse tvister gjorde UPFR gældende, at hver enkelt lokal radiostation (emițător local) udgør en særskilt lokal radiostation, eftersom disse lokale radiostationer gør en radiostations udsendelser tilgængelige for et nyt publikum. Et andet argument var baseret på, at de lokalt

udsendte reklamer i enkelte tilfælde var forskellige. Konkret førte disse argumenter – som de nationale retter i enkelte tilfælde tiltrådte – til, at visse minimumsvederlag blev sat så højt, at radio- og tv-stationer med lokal aktivitet og ofte ringe økonomiske resultater fandt disse byrdefulde. De beskrevne omstændigheder førte til ændringen af lov nr. 8/1996 om ophavsret og beslægtede rettigheder ved artikel II i lov nr. 74/2018.

- 13 Den forelæggende ret finder indledningsvis, at artikel II i lov nr. 74/2018 skal fortolkes således, at bestemmelserne i punkt 6 i metoden vedrørende vederlag ikke længere havde virkninger fra og med den i denne artikel fastsatte dato, med den følge, at DADA Music SRL for den af sagen omfattede periode ikke skulle betale minimumsvederlag, men udelukkende vederlag, der var beregnet på grundlag af de reelle indtægter.
- 14 Ifølge appeldomstolen er det klart og ubestridt, at artikel 8, stk. 2, i direktiv 2006/115 og artikel 16, stk. 2, andet afsnit, i direktiv 2014/26 ikke udelukker fastsættelsen af et fast minimumsvederlag, forudsat at beløbet af dette vederlag ikke er uforholdsmæssigt højt og byrdefuldt for brugerne (radio- og tv-stationer). I princippet opfyldte minimumsvederlaget i overensstemmelse med metoden vedrørende vederlag kravene i EU-retten.
- 15 Hvad angår det første præjudicielle spørgsmål, der er rejst for Domstolen, har den forelæggende ret anført, at de EU-retlige bestemmelser, som anmodes fortolket, foreskriver, at vederlaget til fonogramfremstillere skal være rimeligt og forholdsmæssigt. De omhandlede direktiver overlader det imidlertid til den nationale lovgiver at indføre mekanismer for at konkretisere et rimeligt vederlag i den nævnte forstand. Set ud fra dette perspektiv indeholder de relevante bestemmelser og de forklarende betragtninger i direktivernes præambel ingen elementer til støtte for en fortolkning, ifølge hvilken det er obligatorisk at fastsætte faste (minimums)vederlag. Følgelig burde dette spørgsmål besvares benægtende.
- 16 Vedrørende det andet præjudicielle spørgsmål er appeldomstolens synspunkt mere nuanceret. Appeldomstolen har erindret om, at metoden vedrørende vederlag fastsætter procentvise vederlag, men også faste minimumsbeløb i de tilfælde, hvor brugeren enten ikke realiserer økonomiske resultater eller udfører radio- og tv-udsendelse uden, som følge af andre omstændigheder, at opnå økonomisk udbytte. Appeldomstolen finder, at det ved denne metode indførte system skal betragtes som en helhed, og at det, i det omfang det blev almindeligt kendt, at den nationale lovgiver ikke længere ville have tilladt fastsættelsen af minimumsvederlag, er muligt, at der blev bestemt forskellige procentsatser for vederlag og/eller forskellige beregningsgrundlag netop for at sikre et rimeligt vederlag til indehavere af beslægtede rettigheder.
- 17 Ved artikel II i lov nr. 74/2018 fjernede den nationale lovgivning en komponent af vederlagssystemet med umiddelbar virkning, uden at ændre kriterierne for beregningen af vederlag og uden at fastsætte en maksimal frist for forhandlingerne

angående nye aftaler (metoder) for beregningen af rimelige vederlag, således at systemet før lov nr. 74/2018 blev ændret til gavn for radiostationerne, uden at der fandtes et sammenhængende system, som sikrede, at vederlag til fonogramfremstillere også ville være rimelige for disse, men samtidigt ikke [ville være] uforholdsmæssigt lave. I den nuværende situation kan det endvidere forventes, at brugerne ikke vil være specielt motiverede for at forhandle om en ny metode, fordi den nu gældende metode er favorabel for dem.

- 18 Hvad angår de af UPFR beskrevne tilfælde, som bekræfter store forskelle mellem de vederlag, som radio- og tv-stationerne betalte i 2022 (nogle stationer betalte kvartalsvise vederlag på eller endog under 500 RON, hvorimod andre betalte omfattende vederlag i en størrelsesorden på ti eller flere hundrede tusinde RON), har appeldomstolen anført, at nogle stationer i henhold til det nuværende system muligvis betaler uforholdsmæssigt lave vederlag, hvilket sandsynligvis svarer til den økonomiske værdi af anvendelsen (idet anvendelsen kan finde sted uden gevinst for øje eller med meget lavt udbytte), men der hersker tvivl om, hvorvidt det konkrete beløb også svarer til den økonomiske værdi af de forvaltede rettigheder.
- 19 Endvidere finder den forelæggende ret, at metoderne udfolder virkninger svarende til en lovgivningsakt, som kan gøres gældende erga omnes og omfatter alle rettighedshaverne og brugerne i den respektive sektor, og det skal konstateres, at lovgiver har beføjelsen til at gribe ind, af almene politiske hensyn, ved at vedtage bestemmelser, som finder umiddelbar anvendelse også på gældende metoder. Det kan derfor ikke antages, at de EU-retlige bestemmelser i princippet er til hinder for en lovbestemmelse som den i artikel II i lov nr. 74/2018, der med umiddelbar virkning erklærer, at de (faste) minimumsvederlag ikke længere finder anvendelse.
- 20 Hvad angår det tredje og det fjerde præjudicielle spørgsmål har appeldomstolen understreget betydningen af ikke at fastsætte et vederlag til rettighedshaverne, som er uforholdsmæssigt lavt, fordi en sådan situation konkret ville bevirke en ekspropriation i forhold til den private interesse, hvilket ville udgøre en tilsidesættelse af artikel 17 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder. Appeldomstolen finder, at eftersom de nationale retter skal fortolke den nationale lovgivning til gennemførelse af EU-direktiverne således, at direktivernes effektive virkning sikres, burde disse retter have beføjelsen til at undersøge, om procentvise vederlag er rimelige og forholdsmæssige for rettighedshaverne på den ene side og for brugerne på den anden side, eller om disse vederlag derimod er åbenbart uforholdsmæssigt lave eller, alt efter omstændighederne, åbenbart uforholdsmæssigt høje.
- 21 Set ud fra dette perspektiv har den forelæggende ret anmodet Domstolen om at fastsætte, hvilke kriterier der kan anvendes med henblik på en sådan vurdering, henset til, at disse kriterier ikke udgør et nationalretligt spørgsmål, men først og fremmest et EU-retligt spørgsmål, fordi direktiverne skal fortolkes og anvendes ensartet. Såfremt det konstateres, at det vederlag, som skal betales i henhold til

den nationale lovgivning, er uforholdsmæssigt lavt, skal det på tilsvarende måde afklares, om de nationale retter har beføjelsen eller endog pligten til at anvende alternative kriterier i stedet for kriteriet om de angivne indtægter.

- 22 Afslutningsvis har appeldomstolen anført, at et direktiv, som ikke er gennemført korrekt, ifølge Domstolens dom i sagen *Francovich og Bonifaci mod Italien* ikke kan anvendes *contra legem* i retsforhold mellem private, men dette bevirker ikke, at appellen skal afvises (som ARLR derimod har gjort gældende), af i det mindste to grunde. For det første skal de nationale retter fortolke den nationale lovgivning i sin helhed – og ikke alene de nationale bestemmelser til gennemførelse af et direktiv – for at sikre fuldstændig overholdelse af de EU-retlige bestemmelser også i retsforhold mellem private (effektiv virkning) (jf. i denne retning Domstolens dom i sagen *Pfeiffer m.fl.*). Som det også fremgår af det tredje og det fjerde præjudicielle spørgsmål, råder de nationale retter over specifikke instrumenter for at sikre et resultat, som er konformt med de bindende bestemmelser i EU-retten. For det andet, hvis den nationale lovgivning ikke kan fortolkes på en måde, som sikrer anvendelsen, men ikke en tilsidesættelse, af bindende bestemmelser i EU-retten, har en part, der har lidt skade, mulighed for at anlægge erstatningssøgsmål mod staten (jf. i denne retning dommen i sagen *Francovich og Bonifaci mod Italien*). Disse principper er for relativt nylig atter blevet knæsat i dommen i sagen *Thelen Technopark Berlin*.